

HELLE KOITLA

MAKSUNDUSE JA TOLLI ÜLD- KURSUS: TOLL

Toetav õppematerjal õpetajale

HELLE KOITLA

MAKSUNDUSE JA TOLLI ÜLD- KURSUS: TOLL

Toetav õppematerjal õpetajale

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Tollipoliitika üldpõhimõtted	5
2. Tollitoimingud	8
3. Eesti tollitariifistik	12
4. Keeldude ja piirangutega kaubad	17

SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu suurim saavutus on tolliliidu loomine 1. juulil 1968. Tolliliidus kehtivad kaupadele ühesugused tollimaksumäärad ülejäänud maailmast imporditud kaupadelt ning liidu liikmed ei kehtesta üksteise kaupadele tollimakse. Euroopa Liidu tolliliitu kuulub 28 riiki. Tolliametnikud jälgivad kaupade liikumist euroliidus nii välispiiridel, st sadamates, lennujaamades ja maismaa piiripunktides, kui ka Euroopa Liidu sisepiiridel. Toll on välispiire ületavate kaupade järelevalve juhtiv asutus ning nüüdsel ajal ka esimene kaitseliin kaubandusega seotud ohtliku ja kriminaalse tegevuse vastu. (Euroopa Komisjon 2018)

Maailmamajanduse muutustega muutuvad ka tolli ülesanded. Toll on muutunud euroliidu riikide ja kodanike turvalisuse kaitsjaks. Suurenevad kaubavood, uued ja aina keerukamad tarneahelad, muutunud konkurentsivõime, kasvav kuritegevus (sh pettused) ja terroristlik tegevus ning teiste õiguskaitseasutuste ootused muudavad tolli suunda maksukogujast euroliidu tollipiiri kaitsjaks. Kaitsta tuleb liidu finantshuve, panustada terrorismiohu vähendamisse ning ka ühiskonna ja rahva tervise kaitsesse. (Euroopa Liidu Väljaannete Talitus 2014)

Kursus (17 tundi) on jaotatud neljaks teemaks:

- 1) tollipoliitika üldpõhimõtted (4 tundi);
- 2) tollitoimingud (5 tundi);
- 3) Eesti tollitariifistik (5 tundi);
- 4) keeldude ja piirangutega kaubad (3 tundi).

Kasutatavad allikad

1. Teine eduaruanne tollivaldkonna riskijuhtimist käsitleva ELi strateegia ja tegevuskava rakendamise kohta. Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile (2018): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0549&from=en>
2. Euroopa Liidu Väljaannete Talitus (2014). Toll. [Võrgumaterjal]: https://europa.eu/european-union/file/1335/download_et?token=9p_MopJh [26.06.2019]

1. TOLLIPOLIITIKA ÜLDPÕHIMÕTTED

Tolli tekkimist ja arengut minevikust tänapäevani uurib ajalooteadus. Ülevaate saamiseks tolliajaloost peaks mõtestama lahti erinevad komponendid: tollimaks, sisetoll, liikuv toll, kaubandustõkked, tolliasutused. Tolliajalugu on läbi põimunud tsivilisatsiooni arengu pöördelise tähtsusega nähtustest ning riikide arengut mõjutanud sündmustest. (Kiik 2007: 5–7)

Tollipoliitika areng on seotud riikide majandus- ja maksupoliitika suundumustega. Euroopa Liidus on tolliliit, mis tähendab, et selle liikmed võtavad ühesugust tollimaksu ülejäänud maailmast imporditud kaupadelt ning liikmed ei kehtesta üksteisele tollimakse. Eurooliidu tolliliidus kehtivad ühesugused õigusaktid – ühised impordi- ja ekspordieeskirjad ning sarnased kontrollitegevused.

Euroopa Liidu 28 liikmesriigis kehtib otsekohalduv tolliseadustik (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus), millest lähtuvalt töötavad kõik euroliidu 28 tolli.

Eesti kehtib alates 2017. aastast uus **tolliseadus**, mis on kooskõlas euroliidu tolliseadustikuga ning kus on kirjas riigisisese rakendussätted.

Järjest kasvava kaupade liikumise tõttu riigist riiki on suurenenud ka transpordi kui majandusharu tähtsus. Klient peab oma kauba transpordiks valima kiirema ja ökonoomsema variandi. Kaupade liikumisel tarneahelas esitatakse tollile erinevaid tollidokumente, mis sõltuvad transpordi liigist. Tolli ülesanne on teha dokumentide alusel riskianalüüsi, et oleks tagatud seaduslik ja turvaline kaupade liikumine müüjalt ostjale.

Õpitulemused: õpilane

- 1) mõistab tollipoliitika eesmärgi ja mõju ühiskonnale;
- 2) teab erinevaid transpordiliike ja tolli osa tarneahelas.

Mõisted:

- 1) **tollipoliitika** – eesmärk on usaldusväärse majanduskeskkonna kujundamine ja tõhus tollikorraldus. Kaubanduse mahtude kasv, nüüdisaegse tarneahela keerukus, turvalisuse ja ohutuse probleemid ning kaubavahetuse kiirus suurendavad oluliselt ettevõtjate soovi saavutada tõhus ja kiire tollikorraldus. Samas käsitleb tollipoliitika tollialaseid lihtsustusi, ladusaid tolliprotsesse ja -protseduure ning sidusaid ja koostalitlusvõimelisi elektroonilisi tollisüsteeme, et kauplejad saaksid hoida tolliga suheldes kokku raha ja aega;
- 2) **tollialased õigusaktid** – kõigi järgmiste õigusaktide kogum:
 - a) tolliseadustik ning liidu või liikmesriigi tasandil vastu võetud seda täiendavad või rakendavad sätted;
 - b) ühine tollitariifistik;
 - c) õigusaktid, millega luuakse liidu tollimaksumabastuste süsteem;
 - d) tollialaseid sätteid sisaldavad rahvusvahelised lepingud selles ulatuses, kus need on liidus kohaldatavad (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);

- 3) **toll** – liikmesriikide tolliasutused, kes vastutavad tollialaste õigusaktide kohaldamise eest, ning muud asutused, kes on riigisisese õiguse alusel volitatud kohaldama teatavaid tollialaseid õigusakte (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 4) **transport** – veoste ehk kindlas koguses kaupade ja materjalide ümberpaigutamine saatjalt saajale, samuti reisijate toimetamine soovitud ajal lähtekohast sihtkohta. Transport on ühenduslüli, mis seob erinevaid logistikatoiminguid ja liigutab kaupu tarneahelas füüsiliselt (Tulvi 2014: 33);
- 5) **tarneahel** – jada üksteisele järgnevaid tegevusi, mille eesmärk on kauba toimetamine kliendini. See võib hõlmata hankeid, tootmist, jaotust ja jäätmekäitlust koos nendega kaasneva transpordi, ladustamise ja infotehnoloogiaga.

Kasutatavad allikad

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 952/2013: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&from=FR>
2. L. Kiik (2007). Tolliajaloo lühiülevaade. Tallinna Majanduskool
3. Rahandusministeeriumi arengukava 2018–2021: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/ministeeriumi-tutvustus>
4. Tolliseadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019170?leiaKehtiv>
5. A. Tulvi (2014). Logistika. Õpik kutsekoolile. Tallinn
6. Video „Mis on Euroopa Liit?": https://www.youtube.com/watch?v=zK0a6j_UBs0&list=PL5uU3UMXQnnnGnaVJrzpWSVYj8U1k5-so&index=1

Teema käsitlemine (4 tundi)

Tollipoliitika (2 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Video „Mis on Euroopa Liit?“ (https://www.youtube.com/watch?v=zK0a6j_UBs0&list=PL5uU3UMXQnnnGnaVJrzpWSVYj8U1k5-so&index=1)
Arutelu euroliidust, tolliliidust ja tollist euroliidus. Tollitoiminguid reguleerivad õigusaktid (liidu tolliseadustik ja tolliseadus)
- II. Õppimine (70–80 min)
Ülevaade tolli ajaloost ja tollipoliitika arengust
Ülesanne 1. Tollipoliitika seosed teiste arengukavadega
- III. Kokkuvõte ja refleksioon (5–10 min)
Kokkuvõtte tollipoliitikast ja peamistest tollitoiminguid reguleerivatest õigusaktidest

Transpordiliigid ja tarneahel (2 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Transpordi olemus ja vajalikkus. Rahvusvaheline kaubandus ning reisijate liikumine üle riigipiiride
- II. Õppimine (70–80 min)
Eri transpordiliikide erisused ja transpordiliikide valik eri kaupade veol. Tarneahelate kirjeldus ja tolli roll tarneahelas
Ülesanne 2. Kaupade tarneahela koostamine
- III. Kokkuvõte ja refleksioon (5–10 min)
Kokkuvõtte transpordi õige viisi valikust eri kaupade veol. Tarneahela erinevate osade seotus tolliga

Ülesanne 1. Tollipoliitika seosed arengukavadega Eestis

Rühmatöö. Moodustage 3–4-liikmelised rühmad. Jagage igale rühmale 2–3 kava. Otsige arengukavadest seoseid tollipoliitikaga. Koostage tööleht, kus on arengukavast esitatud lõigud, mis on seotud tollipoliitikaga, ning esitlege kaasõpilastele. Arutlege tolli rolli üle ühiskonnas.

Lisaülesanne 1. Otsige netist Maksu- ja Tolliameti (MTA) ametnike saavutusi salakauba kinnipidamisel. Arutlege, mis arengukavaga konkreetne rikkumine seotud on.

1. Rahandusministeeriumi arengukava 2018–2021:
<https://www.rahandusministeerium.ee/et/ministeeriumi-tutvustus>
2. Siseturvalisuse arengukava
3. Tubakapoliitika roheline raamat
4. Alkoholipoliitika roheline raamat
5. Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat
6. MTA arengukava
7. Transpordi arengukava

Lisaülesanne 2. Leidke huvitav uudis MTA ametnike töövõitudest.

Ülesanne 2. Kaupade tarneahela koostamine

Üksitöö. Koostage tarneahel järgmiste kaupade liikumisest Eestisse. Vormistage iga ülesande kohta tööleht ning võrrelge transpordiliikide sarnaseid ja erinevaid omadusi.

1. Hiinast naiste kleidid ja pluusid meretranspordiga Muuga sadamasse. Tooge esile meretranspordi positiivsed ja negatiivsed küljed tarneahelas.
2. Jaapanist plasmateleviisorid lennukiga Hamburgi lennujaama kaudu Tallinna lennujaama. Tooge esile õhustranspordi positiivsed ja negatiivsed küljed tarneahelas.
3. Venemaalt vineerikoorem maanteetranspordiga Tartusse. Tooge esile maanteetranspordi positiivsed ja negatiivsed küljed tarneahelas.

2. TOLLITOIMINGUD

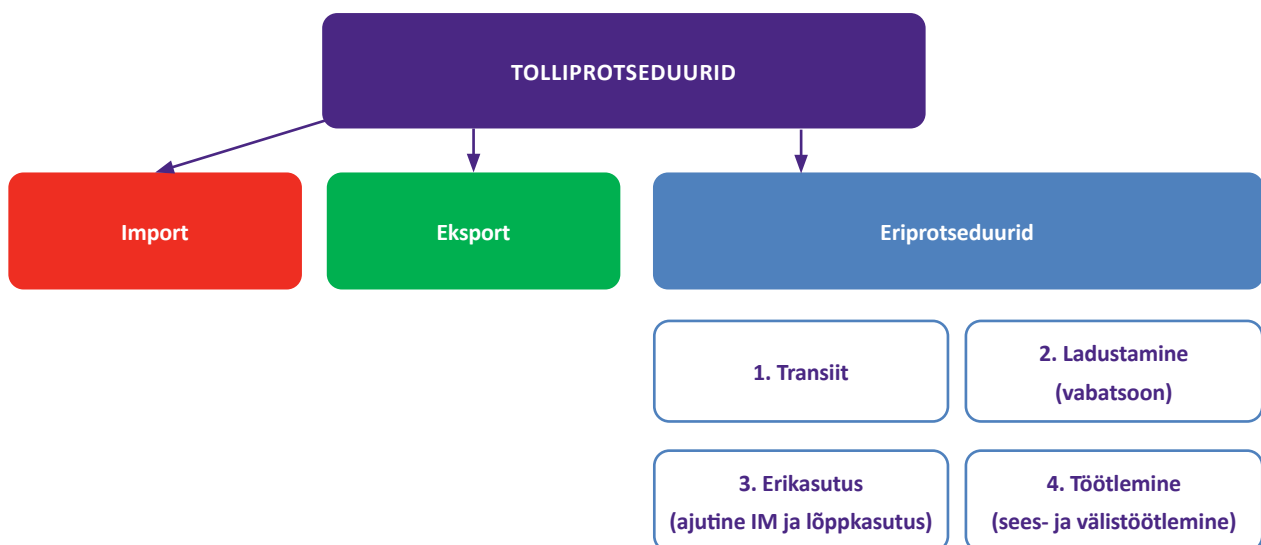
Euroliitu võib kaup siseneda ainult rahvusvaheliseks liikluseks avatud sadamate, lennujaamade ja piiripunktide kaudu. Enne kauba sisenemist tuleb tolli elektroonselt teavitada, esitades sisenemise ülddeklaratsiooni, mis sisaldab julgeolekuandmeid kauba ja transpordivahendi kohta. Toll kasutab andmeid kaubale elektroonse turvalisuse tagamiseks ja julgeoleku riskianalüüsi tegemiseks.

Sisenemise ülddeklaratsioon esitatakse enne kauba Euroopa Liidu tolliterritooriumile toomist seaduses ettenähtud aeg ette, näiteks maanteetranspordi puhul 1 tund enne piiripunkti saabumist, meretranspordi ookeani konteinerivedude puhul 24 tundi enne konteineri laadimist laeva pardale (Maksu- ja Tolliamet 2019). Peale kolmanda riigi kauba sisenemist euroliitu jääb kaup tollijärelevalve alla seniks, kuni kaubalt on tasutud impordimaksud, kaup viiakse liidu territooriumilt välja või hävitatakse.

Kui tolliametnik on piiril tollidokumendid vormistanud, saab kaup liikuda edasi sihtkohta. Kaup võib piirilt edasi liikuda kas sihttolliasutusse või volitatud saaja kindlaksmääratud kohta. See on koht, mida toll on aktseptinud ja mille kohta on toll andnud välja elektrooniliselt loa.

Peale kauba jõudmist euroliitu on kliendil võimalus kaupu kuni 90 päeva ajutiselt ladustada. Ajutise ladustamise jooksul impordimakse tasuma ei pea ning ajutise ladustamise tähtaega toll ei pikenda. Seejärel määratakse kaubale järgmine tolliprotseduur:

- 1) tolliladustamine,
- 2) vaba ringlus (import),
- 3) töötlemine (seestöötlemine),
- 4) ajutine import,
- 5) lõppkasutus.

Joonis 1. Tolliprotseduuride jaotus

Et kolmandatest riikidest saabunud kaup saaks euroliidus vabalt liikuda, tuleb kaubalt tasuda impordimaksud. Kui kaubalt on impordimaksud tasutud, arvatakse kaup vaba ringluse kaubaks ning kaup on saanud liidu tollistaatuse.

Kolmanda riigi kauba võib suunata ka tolliprotseduurile, kus kaup ladustatakse, seda töödeldakse või kasutatakse ajutiselt. Impordimaksud on säärasel juhul peatatud ning tollile on antud impordimaksude kohta tagatis.

Kui Euroopa Liidu kaubad viiakse liidu territooriumilt välja, esitatakse tollile ekspordideklaratsioon. Deklaratsioon tuleb esitada kindlaksmääratud tähtaja jooksul enne kauba väljumist liidu territooriumilt.

Liidu kaupu võib töödelda ja parandada kolmandates riikides. Kaubad tuleb sel juhul suunata välistöötlemise protseduurile.

Kauba staatus on tollis oluline mõiste. Kauba staatusest sõltub, kas on vaja teha tollivormistust ja tasuda kaubalt impordimaksud või mitte. Liidu staatusega kauba puhul pole tollivormistust vaja teha.

Õpitulemused: õpilane

- 1) teab ja selgitab kauba saabumist Euroopa Liitu;
- 2) iseloomustab ekspordi-, impordi- ja eriprotseduure;
- 3) selgitab tollistaatuse mõistet.

Mõisted:

- 1) **sisenemise ülddeklaratsioon** – toiming, millega isik teatab ettenähtud vormis ja korras ning ettenähtud tähtaja jooksul tollile, et kaup tuuakse liidu tolliterritooriumile (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 2) **vabasse ringlusse lubamine (import)** – liiduväline kaup, mis on mõeldud liidu turule viimiseks või kavandatud erakasutuseks või -tarbimiseks liidu tolliterritooriumil. Vabasse ringlusse lubamine annab liiduvälisele kaubale liidu kauba tollistaatuse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 3) **eksport** – liidu territooriumilt väljaviidav kaup (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 4) **eriprotseduurid:**
 - a) transiit, mille alla kuulub välis- ja sisetransiit;
 - b) ladustamine, mille alla kuulub tolliladustamine ja vabatsoonid;
 - c) erikasutus, mille alla kuulub ajutine import ja lõppkasutus;
 - d) töötlemine, mille alla kuulub sees- ja välistöötlemine;
- 5) **tollistaatus** – kauba staatus liidu kauba või liiduvälise kaubana. Liidu kaubaks arvatakse:
 - a) täielikult liidu tolliterritooriumil saadud kaup, mis ei hõlma väljaspool liidu tolliterritooriumi asuvatest riikidest või territooriumidelt imporditud kaupa;
 - b) väljastpoolt liidu tolliterritooriumi asuvatest riikidest või territooriumidelt liidu territooriumile toodud ja vabasse ringlusse lubatud kaup;
 - c) täielikult liidu territooriumil saadud ja vabasse ringlusse lubatud kaupadest saadud kaubad (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus).

Kasutatavad allikad

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 952/2013 (2013): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02013R0952-20190515&qid=1564563518524&from=ET>
2. Maksu- ja Tolliamet. Sisenemisformaalsused. [Võrgumaterjal]: <https://www.emta.ee/et/ariklient/toll-kau-bavahetus/sisenemisformaalsused> [01.07.2019]

Teema käsitlemine (5 tundi)**Kauba sisenemine euroliitu (2 tundi)**

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Arutelu väliskaubanduse ja vabakaubanduse üle. Kaupade liikumine tänapäeva maailmas ja keskkonnahoid. Rahvusvahelise transpordi ja tolli seosed
- II. Õppimine (70–80 min)
Ülevaade rahvusvahelisest kaubandusest. Kauba saabumine euroliitu eri transpordiliikidega ning vajalikud tollidokumendid
Ülesanne 1. Kauba sisenemine euroliitu
Kokkuvõte ja refleksioon (5–10 min)
Arutelu transpordiliike iseloomustavate sarnaste ja erinevate joonte üle. Kaubale transpordiliigi valik. Kauba sisenemine euroliitu ja tollidokumendid

Tolliprotseduurid ja kauba tollistaatus (3 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Võimalikud toimingud kaupadega tollis. Kauba staatuse olulisus rahvusvahelises kaubanduses
- II. Õppimine (115–125 min)
Tolliprotseduuride tutvustamine. Kauba tollistaatus
Ülesanne 2. Tolliprotseduuride ülesanne
- III. Kokkuvõte ja refleksioon (5–10 min)
Kokkuvõte erinevatest tolliprotseduuridest. Tolliprotseduuride kasutamise tingimused. Kauba tollistaatuse määramise alused

Ülesanne 1. Kauba sisenemine euroliitu

Rühmatöö. Moodustage 3–4-liikmelised rühmad. Iga rühm lahendab 1–3 ülesannet. Kirjeldage kauba saabumist eri transpordiliikidega. Tooge esile ametniku ja kaubasaaja ülesanded ning täidetavad dokumendid.

1. Kolmanda riigi kaup liigub maanteetranspordiga Narva tollipunktist Tartusse.
2. Kolmanda riigi kaup saabub Peterburist Muuga sadamasse ja liigub sealt edasi Võrru. Kasutusel on laev ja maanteetransport.
3. Poolas valmistatud kunstlilled liiguvad Viljandisse.
4. USAst saabub lennuk Hamburgi lennujaama, kaubaks arvutid. Hamburgist liigub kaup sihtkohta, mis on Tallinna lennujaama TNT tolliladu.

Ülesanne 2. Tolliprotseduurid

Lugege ülesanded läbi ja otsustage, mis tolliprotseduure saab klient kasutada. Kirjutage vastused töölehele. Pärast ülesande lahendamist klassis analüüsige vastuseid. Korrake erinevate tolliprotseduuride kasutamise omadusi ja tingimusi.

1. Kaup saabub USAst lennukiga Amsterdamist ning sealt edasi lennukiga Eestisse. Fimal on probleeme impordimaksude tasumisega. Müügijuht arvab, et see laheneb 15 päeva jooksul. Lõpptulemusena soovib firma kaupu Eestis kauplustes müüa.
2. Kaup saabub Eestisse Narva piiripunkti kaudu. Kauba saaja asub Pärnus. Kauba saaja osutab teenust Venemaa firmale, valmistoodang saadetakse Venemaale tagasi. Töötlemise protseduuril on maksud peatatud ja tollile on antud tagatis.
3. Kaup saabub rongiga (vagon) Narva piiripunktist Ülemiste jaama. Kaubaks on seadmed, mida firma soovib ajutiselt toodangu valmistamiseks kasutada. Seejärel viiakse need kolmandasse riiki tagasi.

4. Kaup saabub Ukrainast maanteetranspordiga. Ukrainas on vormistatud tollidokument, millega liigub kaup sihtkohta (Eestisse). Kauba saajal on probleemid kauba kasutusele võtmisega ning ta ei soovi kaupu kohe lahti tollida.
5. Firma garantiialuse seadme osa ei tööta. Osa otsustati saata Ukrainasse garantiiremonti. Osa remonditi ja saadeti firmale tagasi.
6. Kaup saabus Venemaalt Eestisse. Fimal oli esialgne plaan võtta kaup kasutusele, kuid turusituatsiooni muutumise tõttu plaan muutus ning kaup otsustati ajutiselt ladustada. Lõpuks leiti ostja Norrast.
7. Kumu saadab maalinäituse USAsse. Soovitage kõige lihtsamat vormistust.
8. Eestisse saabub Peterburist laev kaubaga. Kaupa soovitakse ümber pakkida ja pool kaubast võtta aasta jooksul Eestis kasutusele. Ülejäänud kaup jääb tollilattu.
9. Firma sõlmis lepingu Norra firmaga ning võib nüüd toodetud puitmaju Norra viia.
10. Norrast saabub auto õmblusmasinatega, mida Eesti firma soovib ajutiselt kasutada. Kahe aasta pärast viib firma masinad Norrased tagasi.
11. Valga firma toodab kalakonserve. Jaapanist tuuakse sisse tuunikala. Valmistoodet tehakse Eestis ja müüakse Euroopa Liidu turule.

3. EESTI TOLLITARIIFISTIK

Kolmandatest riikidest imporditavatele kaupadele on euroliidus kehtestatud ühtsed tollimaksumäärad. Et teada saada kauba maksumäära suurust, tuleb kaubale määrata kaubakood. Kaubakood on seotud kauba maksustamisega tolli-, aktsiisi- ja käibemaksuga, aga seda kasutatakse ka impordi- ja ekspordipiiranguid ning päritolureegleid rakendades ja statistikat koostades. Kaubakoodid on esitatud loendina kaupade nomenklatuuris.

Kaupade nomenklatuurist on võimalik leida kaubale vastav kaubakood, mis märgitakse tollideklaratsioonile.

Kaupade kombineeritud nomenklatuur (KN) on kehtestatud nõukogu määrusega 2658/87. KNi ajakohastatakse igal aastal, et võtta arvesse statistikast, kaubanduspoliitikast või muude valdkondade arengust tulenevaid muudatusi. KN koosneb umbes 9400 8-kohalisest koodist. Igal aastal avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas KN hiljemalt 31. oktoobril ja seda kohaldatakse alates järgmise aasta 1. jaanuarist. (Maksu- ja Tolliamet 2019)

Lisaks tollimaksuga seotud meetmetele on kaupadele KNi kaubakoodi alusel euroliidus võetud meetmed, mis on seotud kaupade keeldude ja piirangutega. Need on mittetariifsed meetmed. Näiteks on kehtestatud reeglid kultuurikaupadele ja strateegilistele kaupadele, koguselised kvoodid jne.

Euroliidus kehtib korraga väga palju erinevaid tariifeid ja mittetariifseid meetmeid. Eri õigusaktides kehtestatud nõudeid on käsitsi võimatu hallata ja õiguspäraselt rakendada. Nii ametnike kui ka klientide töö lihtsustamiseks kaubakoodi määramisel on Euroopa Liidu Nõukogu kasutusele võtnud Euroopa Liidu integreeritud tollitariifistiku (TARIC). TARIC on elektrooniline andmekogu, mis sisaldab euroliidu õigusaktides sisalduvaid tariifeid ja mittetariifseid meetmeid. Eestis on kasutusel oma tariifistik – Eesti tollitariifistik (ETT). Eesti tollitariifistikus on euroliidu meetmeile lisatud Eestis kehtivaid meetmeid (maksud, keelud, piirangud jms).

Tollimaksu arvutamiseks peab teadma kauba tolliväärtust. Kui on teada kauba maksumus, siis tuleb sellele lisada imporditud kauba veo- ja kindlustuskulud ning laadimis- ja käitlemiskulud kohani, kust kaup liidu territooriumile on toodud. Saadud summalt arvutatakse impordi tollimaks.

Kaubakoodi õigsus on tollis väga oluline. Valesti deklareeritud kaubakoodi korral võib juhtuda, et soovitud kaupu ei tohi eksportida või importida meetmetest tulenevalt või arvutatakse impordimaksud valesti.

Õpitulemused: õpilane

- 1) kasutab Eesti tollitariifistikku impordimaksude arvutamisel;
- 2) oskab selgitada tariifeid ja mittetariifseid meetmeid;
- 3) oskab leida kaupade tolliväärtust.

Mõisted:

- 1) **kaubakood** – kauba kirjeldusele vastav kombineeritud nomenklatuuri kood. Kaubakood on seotud kauba tolli-, aktsiisi- ja käibemaksuga maksustamisega, aga seda kasutatakse ka impordi- ja ekspordipiiranguid ning päritolureegleid rakendades ja statistikat koostades. Kõigile olemasolevatele kaupadele on võimalik määrata kaubakood:
 - a) impordil deklareeritakse vähemalt 10-kohaline kaubakood, mis võib olla täiendatud 4-kohalis(t)e lisakoodi(de)ga;
 - b) ekspordil ja ELi-sisesel kaubavahetusel deklareeritakse 8-kohaline kaubakood;
 - c) eksporditoetustega kaupu deklareeritakse 12-kohalise kaubakoodiga (Maksu- ja Tolliamet 2019);

- 2) **kombineeritud nomenklatuur (KN)** – Euroopa Liidus kasutatav kaupade nomenklatuur, mis koos kolmandatele riikidele kohaldatavate tollimaksumääradega, täiendavate mõõtühikutega ning asjakohaste lisadega on nõukogu määruse 2658/87 I lisas. KNi ajakohastatakse igal aastal, et võtta arvesse statistikast, kaubanduspoliitikast või muude valdkondade arengust tulenevaid muudatusi. KN koosneb umbes 9400 8-kohalisest koodist. Järgmise aasta KN avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas hiljemalt 31. oktoobril ja seda kohaldatakse alates järgmise aasta 1. jaanuarist (Maksu- ja Tolliamet 2019);
- 3) **TARIC (Tarif Intégré Communautaire)** – tariifseid ja mittetariifseid meetmeid sisaldav elektrooniline andmebaas, mida haldab Euroopa Komisjoni maksustamise ja tolli peadirektoraat. TARICi kaubakood on vähemalt 10-kohaline number, mille 8 esimest kohta on KNi kood (sellest 6 esimest kohta tulenevad harmoneeritud süsteemist) ning 9. ja 10. koht on seotud liidu meetme integreerimisega tollitariifistikus. Lisakoode kasutatakse, kui 10-kohalisest koodist ei piisa liidu meetmete võtmiseks;
- 4) **Eesti tollitariifistik** – Eesti elektrooniline andmebaas, sisaldab lisaks TARICi meetmeile ka Eesti seadustest tulenevaid meetmeid, mida on vaja täita kaupade impordil ja ekspordil;
- 5) **tollimaks** – Euroopa Liidu õigusaktidega kehtestatud riiklik maks, mille isik või äriühing peab maksma, kui ta kaupa impordib kolmandatest riikidest Euroopa Liitu (imporditollimaks) või ekspordib Euroopa Liidust kolmandatesse riikidesse (eksporditollimaks). Tollimaksude liigid:
 - a) väärtuseline ehk *ad valorem* tollimaks – arvutatakse protsendina kauba tolliväärtusest; on levinuim tollimaksuliik (u 90%);
 - b) spetsiifiline tollimaks – sõltub kauba kaalust või täiendavast mõõtühikust;
 - c) kombinatsioon väärtuselisest ja spetsiifilisest tollimaksust (Maksu- ja Tolliamet 2019);
- 6) **meetmed** – kaupade tollivormistusel rakenduvad tariifsed, mittetariifsed ja kaubanduskaitse meetmed. Tariifsed meetmed on tollimaksuga seotud meetmed. Mittetariifsed meetmed on kaubanduspoliitilised meetmed, mis pole seotud tollimaksuga. Meetmed on seotud erinevate keeldude ja piirangutega ning euroliidu turu kaitsega;
- 7) **tolliväärtus** – imporditava kauba väärtus, mille alusel määratakse deklareeritavale kaubale väärtuse järgi arvestatavad maksud. Tolliväärtuse määramisel lisatakse kauba maksumusele kulutused, mis on tehtud kauba toomisel euroliitu sisenemise kohani (transpordikulud, pakkimiskulud) (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus).

Kasutatavad allikad

1. Eesti tollitariifistik: <https://apps.emta.ee/arctic-tariff-public-web/#!/home>
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 952/2013 (2013): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02013R0952-20190515&qid=1564563518524&from=ET>
3. Maksu- ja Tolliamet. Sisenemisformaalsused. [Võrgumaterjal]: <https://www.emta.ee/et/ariklient/toll-kaubavahetus/sisenemisformaalsused> [01.07.2019]

Teema käsitlemine (5 tundi)

Eesti tollitariifistiku kasutamine (1 tund)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Eri kaupade ühised ja erinevad omadused. Miks on kaupadele tollis vaja rakendada meetmeid?
- II. Õppimine (30–35 min)
Tollitariifistiku tutvustamine
Ülesanne 1. Eesti tollitariifistiku kasutamine
- III. Kokkuvõte ja refleksioon (5–10 min)
Arutelu erinevate meetmete vajalikkuse ja leidmise üle tollitariifistikust

Kaubakoodi leidmine ja meetmete mõistmine (2 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Kaupadele õige koodi leidmine tollis. Väliskaubandus ja kaubakoodid
- II. Õppimine (70–80 min)
Kauba kodeerimine Eesti tollitariifistikus ja meetmetest arusaamine. Tariifsete ja mittetariifsete meetmete rühmitamine ning iseloomustamine. Kaubanduskaitse meetmed
Ülesanne 2. Kaubakoodi määramine
Ülesanne 3. Kauba kirjelduse järgi kaubakoodi määramine
- III. Kokkuvõtte ja refleksioon (5–10 min)
Kaubakoodi tähtsus ja erinevate meetmete rühmitamine

Tollimaksu arvutamine (2 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Erinevad maksuliigid rahvusvahelises kaubanduses. Õiglase maksustamise olulisus kaubanduses
- II. Õppimine (70–80 min)
Kaupade maksustamise ülevaade impordil ja ekspordil. Tolliväärtuse leidmine ja kaupade impordimaksude arvutamine. Tollimaksupettused
Ülesanne 4. Kauba tolliväärtuse arvutamine
Ülesanne 5. Kauba impordimaksude arvutamine
- III. Kokkuvõtte ja refleksioon (5–10 min)
Arutelu impordimaksude üle. Tollimaksupettuste erinevad variandid

Ülesanne 1. Eesti tollitariifistiku kasutamine

Leidke vastused Eesti tollitariifistikust (<https://apps.emta.ee/arctic-tariff-public-web/#!/home>) ja kirjutage need töölehele. Võrrelge vastuseid pinginaabriga ning täiendage neid vajaduse korral.

1. Mis andmeid kauba kohta on võimalik Eesti tollitariifistikust leida?
2. Kas toodet koodiga 4016100090 oleks soodsam importida Vietnami või Jaapanist?
3. Mitu kvooti oli avatud Ameerika Ühendriikidele?
4. Mis on *meursing*-kood, kui
piimarasv 7;
piimaproteiinid 2,5;
tärklis/glükoos 53;
sahharoos/invertsuhkur/isoglükoos 49?
5. Mis on Austraalia dollari kurss?
6. Mis kaupu kodeeritakse koodi alla 8703 80 90 00?

Ülesanne 2. Kaubakoodi määramine

On antud kauba kirjeldus ja rubriigi kood. Leidke 10-kohaline kaubakood. Kirjutage vastused töölehele ja võrrelge pinginaabriga. Vajaduse korral täiendage vastuseid.

1. Mitteväärismetallist prilliraamid; kood 9003
2. Kornišon (pr *cornichon*) on eriti väike marineeritud kurk; kood 0707

3. Puuvillane pleegitamata froteerätikuriie; kood 5802
4. Kõrvaklapid; kood 8518
5. Teksapüksid; kood 6204
6. Autokraanad; kood 8705

Vaadake Eesti tollitariifistikust järele, mis meetmed leitud kaubakoodidele rakenduvad, ning selgitage meetmete tähendust. Arutage vastused klassis läbi.

Ülesanne 3. Kauba kirjelduse järgi kaubakoodi määramine

Antud on kauba kirjeldus. Leidke 10-kohaline kaubakood Eesti tollitariifistikust. Kirjutage vastused töölehele ja võrrelge pinginaabriga. Arutage vastuseid klassikaaslastega.

1. Diiselmootoriga kasutatud sõiduauto BMW, silindri töömaht 2000 cm³
2. Külmutatud väärislõhe (*Salmo salar*)
3. Jaemüügiks pakendatud taskulamp koos patareidega. Kas seda on võimalik klassifitseerida jaemüügikomplektina? Leidke sobiv(ad) kood(id).
4. Šokolaadiga kaetud küpsised
5. Kootud pleegitamata froteekäterätikuriie
6. Kaasaskantav sülearvuti

Ülesanne 4. Kauba tolliväärtuse arvutamine

Leidke kauba tolliväärtus, mille alusel arvutatakse tollimaks. Võrrelge oma tulemusi pinginaabriga. Kokkuvõtvad järeldused tehke klassiarutelus.

Kauba väärtus	Transpordikulu	Tolliväärtus
1. Kauba väärtus 1200 eurot	Kaup saabub maanteetranspordiga, transpordikulu marsruudil Moskva–Narva on 700 eurot	
2. Kauba väärtus 5200 USA dollarit	Kaup saabub lennutranspordiga Atlantast Tallinna lennujaama. Transpordikulu on 1500 USA dollarit	
3. Kauba maksumus 10 200 Hiina hüääni	Kaup saabub meretranspordiga. Euroliidu esimene sadam on Rotterdami sadam. Sealt edasi läheb kaup meretranspordiga lõpppunkti Muuga sadamasse. Shanghai–Rotterdam 1000 eurot ja Rotterdam–Muuga 560 eurot	

Ülesanne 5. Impordimaksude arvutamine

Leidke 10-kohaline kaubakood ja arvutage maksud. Tabelis on esitatud rubriigi ja alamrubriigi koodid 2019. aasta seisuga.

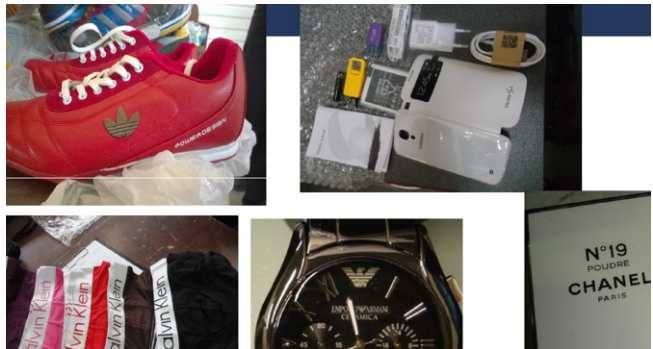
1. Kolmanda riigi tollimaks, täiendav mõõtühik, käibemaks Kaubakood – 6402 (naiste- või meestejalatsid) Päritolumaa – Ameerika Ühendriigid Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 11 300 USD Netomass – 4600 kg Soodustuse kood – Lisakogus – 5000 paari	2. Kolmanda riigi tollimaks, 109 – täiendav mõõtühik, käibemaks (lisakood V001, V002) Kaubakood – 9003 19 (prilliraamid mitteväärismetallist) Päritolumaa – Ameerika Ühendriigid Lisakood – V001 või V002 Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 12 000 EUR Netomass – 12 kg Soodustuse kood – Lisakogus – 1200 tk
3. Kolmanda riigi tollimaks (spetsiifiline, täiendaval mõõtühikul põhinev), veterinaarkontroll, käibemaks Kaubakood – 0402 29 Päritolumaa – Jaapan Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 842 EUR Netomass – 1205 kg Soodustuse kood – Lisakogus – (lisaühik) kuivaine sisaldus 80%	4. Autonoomne tariifipeatamine, täiendav mõõtühik, käibemaks Kaubakood – 8501 10 Päritolumaa – Hiina Tolliväärtus – (statistiline väärtus)1560 USD Netomass – 500 kg Soodustuse kood – Lisakogus – 5 tk (NAR)
5. Ühepoolne tariifipeatamine lõppkasutuse puhul, täiendav mõõtühik, käibemaks Kaubakood – 8521 90 Päritolumaa – Jaapan Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 350 EUR Netomass – 5 kg Soodustuse kood – Lisakogus – 1 tk (NAR)	6. Tariifikvoot, kauba impordiluba, käibemaks Kaubakood – 2302 30 Päritolumaa – Gruusia Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 1400 USD Netomass – 2800 kg Soodustuse kood –
7. Lõplik dumpinguvastane tollimaks, lõplik tasakaalustav tollimaks, täiendav mõõtühik, käibemaks Kaubakood – 6907 40 (keraamilised plaadid) Päritolumaa – Hiina Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 1500 EUV Netomass – 500 kg Soodustuse kood – Täiendav mõõtühik – 150 m² Arvutage maksud, valides toote tehasest Dongguan He Mei Ceramics Co. Ltd.	8. Kolmanda riigi tollimaks, <i>meursing</i>, käibemaks Kaubakood – 1905 31 11 00 Päritolumaa – Moldaavia Tolliväärtus – (statistiline väärtus) 1600 USD Netomass – 890 kg Soodustuse kood – Lisainfo – piimarasv 1%, piimaproteiinid 6%, tärklis 5%, sahharoos 49%

4. KEELDUDE JA PIIRANGUTEGA KAUBAD

Üle euroliidu piiride liiguvad erinevad kaubad, samuti viivad ja toovad reisijad üle piiride reisides eri kaupu euroliitu. Kui kaup jõuab liidu territooriumile, kuulub see tollijärelevalve alla ning tollil on õigus kaupu kontrollida. Vajaduse korral kehtestatakse kaupadele erinevad keelud ja piirangud, mis on õigustatud kõlb-luse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohast.

Kaupadele rakendatavate keeldude ja piirangu-tega võitleb toll ohtlike kaupade, salakaubanduse, pettuse, terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastu, tehes samal ajal seadusliku kaubanduse või-malikult lihtsaks.

Keelatud kaupade all mõeldakse kaupu, mille importimine ja eksportimine on keelatud. Näiteks võib tuua rahvusvaheliste sanktsioonidega määratud embargokaubad. Piirangutega seotud kaupade all mõtleme kaupu, mille importimine või eksportimine eeldab erinevate sertifikaatide või lubade olemasolu ja nende esitamist tollile.

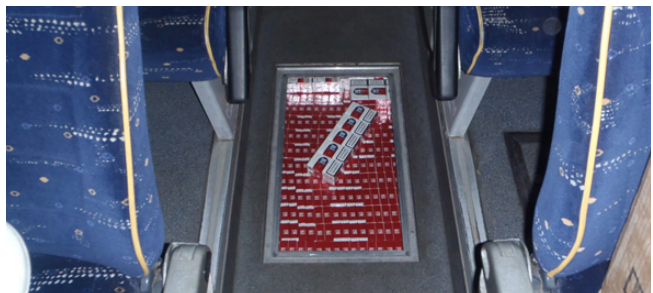
Postisaadetistest kinni peetud võltskaubad

Keelud ja piirangud on kehtestatud:

- 1) inimeste, loomade ning taimede elu ja tervise kaitsmiseks;
- 2) keskkonna ja ühiskonna kaitsmiseks;
- 3) kunstiliste, ajalooliste või arheoloogiliste väärtuste kui rahvusliku rikkuse kaitsmiseks;
- 4) tööstus- või kaubandusomandi kaitsmiseks;
- 5) uimastite lähteainete kontrolliks;
- 6) intellektuaalomandiõigusi rikkuvate kaupade kontrolliks;
- 7) sularaha kontrolliks;
- 8) kalavarude kaitseks;
- 9) kaubanduspoliitiliste meetmete jälgimiseks.

Kaupadele rakendatavad keelud ja piirangud on aval-datud eri seadustes, kus on kirjas ka eriload, mille esitamise korral on võimalik kaupu importida või eksportida. Maksu- ja Tolliamet küsib erilubadega kaupade impordi- ja ekspordinõuete kontrollimiseks andmeid erinevatest andmekogudest ning registri-test, nt alkoholiregister, biotsiidide register jne.

Toll teeb elektrooniliselt esitatud dokumentide alusel kaubale riskianalüüsi, et selgitada välja kont-

Bussi põrandas avastatud peidik salasuitsudega

rolli vajavad kaubad. Samuti võib tolliametnik pisteliselt kaupu kontrollida. Kauba omanik on kohustatud esitama tollile täiendavalt küsitud dokumendid ja tagama tolli nõudmise korral kaubale juurdepääsu.

On veel rühm kaupu, millele on kehtestatud lisamaks – aktsiis. Eestis on niisugused kaubad alkohol, tubakatooted, energiatooted ja pakend. Aktsiis lisatakse üldjuhul kaupadele, mis on inimese tervisele ja keskkonnale ohtlikud. Aktsiisi kogumist võib põhjendada ka näiteks vajadusega koguda lisaraha maksustavate kaupade tarvitamisest tingitud kulutuste katteks (nt alkoholist tingitud haiguste ravi, teedeehitus) (Lehis 2009: 425).

Aktsiisikaubad on tolli jaoks suure maksuriskiga, kuna nende kaupadega toimub palju maksupettusi. Soovitakse tuua euroliitu aktsiisikaupu ilma aktsiisi tasumata, salakaubana.

Õpitulemused: õpilane

- 1) nimetab keeldude ja piirangutega kaupu;
- 2) teab nimetada aktsiisikaupu, toob nende kohta näiteid;
- 3) selgitab tollikontrolli vajalikkust.

Mõisted:

- 1) **keelatud kaubad** – kaubad, mille importimine ja eksportimine on keelatud;
- 2) **piirangutega kaubad** – kaubad, mille importimine või eksportimine eeldab tegevusluba või kauba kvaliteedi või koguse kontrolli ja teatud erilubade olemasolu;
- 3) **riskianalüüs** – elektrooniline andmetöötlus, mille eesmärk on määrata kindlaks ja hinnata riske ning välja arendada riigisisel, liidu ja võimaluse korral rahvusvahelisel tasandil väljatöötatud kriteeriumide põhjal vajalikud vastumeetmed. Riskianalüüsi tulemusena saadetakse kaup vajaduse korral kontrolli. Kauba kontrolli korral kontrollitakse kaubaga kaasasolevaid dokumente või füüsiliselt kaupu (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 4) **tollikontroll** – tolliasutuste eritoimingud, mille eesmärk on tagada kooskõla tollialaste õigusaktide ja muude õigusaktidega, mis käsitlevad liidu tolliterritooriumi ja sellest territooriumist väljaspool asuvate riikide või territooriumide vahel liikuva kauba sisenemist, väljumist, transiiti, liikumist, ladustamist ja lõppkasutust ning liiduvälise kauba ja lõppkasutusprotseduurile saadetud kauba liidu tolliterritooriumil liikumist ning olemasolu (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus);
- 5) **aktsiis** – tarbimismaks, mille riik kehtestab teatud liiki kaupadele. Aktsiisid ei sõltu kauba ostjast ega müüjast (neutraalsuse põhimõte) ning kaupa maksustatakse kauba tarbimiskohas (sihtkohamaa printsiip). Aktsiisimaksudel on reguleeriv olemus, nendega püütakse piirata teatud kaupade mõju tervisele ja keskkonnale.

Kasutatavad allikad

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 952/2013 (2013): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02013R0952-20190515&qid=1564563518524&from=ET>
2. L. Lehis (2012). Maksuõigus. Tallinn: Juura
3. Maksu- ja Tolliameti koduleht: www.emta.ee

Teema käsitlemine (3 tundi)

Keeldude ja piirangutega kaubad (3 tundi)

- I. Eelhäälestus (5–10 min)
Tolli roll inimeste ja ühiskonna kaitses. Miks on vaja kehtestada kaupadele keelde ja piiranguid tollis? Aktsiiside ajalugu ning kehtestamise põhjused
- II. Õppimine (115–125 min)

Tollijärelevalve ja eri ametkonnad, kes keelde ja piiranguid kehtestavad. Aktsiisikaubad ja aktsiisiga maksustamine. Kaupade saatmine kontrollikoridori ning tollikontrolli korraldamine. Salakaup

Ülesanne 1. Keeldude ja piirangutega kaupadega tegelevad ametkonnad

Ülesanne 2. Keeldude ja piirangute põhjused kaupadele

III. Kokkuvõtte ja refleksioon (5–10 min)

Arutelu keeldude ja piirangutega kaupade üle. Keeldude ja piirangute tähtsus ühiskonna kaitsmisel, kui kaubad liiguvad üle riigipiiride. Tollikontrolli korraldamine. Aktsiisikaupade tollijärelevalve

Ülesanne 1. Kaupade keeldude ja piirangutega tegelevad ametkonnad

Rühmatöö. Leidke Maksu- ja Tolliameti kodulehelt (www.emta.ee) keelud ja piirangud ning ametkonnad, kes niisuguse kaubaga tegelevad. Kandke leitud andmed tabelisse. Võrrelge tabelit pinginaabriga ja täiendage seda vajaduse korral.

Tabel 1. Kaupade keeldude ja piirangutega tegelevad ametkonnad

Ametkond	Keeldude ja piirangutega kaup

Arutelu klassis:

- 1) miks just konkreetne ametkond teatud kaupadega tegeleb?
- 2) kuidas erinevaid kaupu kontrollida?

Ülesanne 2. Põhjused, miks kaupadele on kehtestatud keelud ja piirangud

Rühmatöö. Moodustage 3–4-liikmelised rühmad. Igale rühmale jaotatakse 3–4 kaupa tabelist 1. Selgitage kaupadele keeldude ja piirangute rakendamise põhjused. Kasutage Maksu- ja Tolliameti kodulehte (www.emta.ee) ning Google'i otsingut. Täitke tööleht.

Arutlege klassis, kas igale kaubale on vaja keeldu või piirangut.

Autoriõigus: Sisekaitseakadeemia 2020

Kaanefoto: Sisekaitseakadeemia kogu

Metoodiline nõustaja: Mare Oja

Keeletoimetaja: Ene Sepp

Makett: Jan Garshnek

ISBN 978-9985-67-317-1 (pdf)

www.sisekaitse.ee/kirjastus